

Kv Äldermannen

Arkeologisk förundersökning 1996

Kv Äldermannen, Norra Långgatan, Kvarnholmen, Kalmar

Nicholas Nilsson
Michael Källström

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2009:22

Kv Åldermannen

Arkeologisk förundersökning 1996

Kv Åldermannen, Norra Långgatan, Kvarnholmen, Kalmar

Författare	Nicholas Nilsson, Michael Källström
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

Keywords: wooden-log, cellar, waste-pit, 17th-18th century.

In October 1996, Kalmar county museum performed a trial investigation at Norra Långgatan, Block Åldermannen, Kalmar. At the investigation a wooden-log was found which was interpreted as being part of an abandoned

cellar. Several of the layers which were documented contained artefacts of claypipes, pottery, fajans, and leather. The cellar had been in secondary use as a waste-pit. The artefacts date the waste-pit to the 17th-18th century AD.

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Inledning.....	8
Topografi och fornlämningsmiljö.....	9
Syfte, metod och källkritik	10
Historik.....	11
Människor i den nya staden	12
Undersökningsresultat.....	13
Tolkning	15
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17
Bilagor	19

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerad.

Sammanfattning

I oktober månad 1996 utförde Kalmar läns museum en förundersökning på Norra Långgatan i kvarteret Åldermannen, Kalmar. Undersökningen utfördes som en schaktningsövervakning inför nedläggning av fjärrvärme. Uppdragsgivare var Kalmar energi och miljö.

Vid undersökningen hittades en bjälke vilken tolkades tillhöra en igenfylld källare. Fyllnadsmaterialet bestod av flera lager vilka kan dateras till 1600-1700-talet. Fynden bestod bland annat av kritpipor, keramik, fajans, slagg och läder. Någon steril nivå nåddes aldrig.

Inledning

I oktober 1996 utförde Kalmar läns museum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk övervakning i kvarteret Åldermannen 24 och 19 på Kvarnholmen, Kalmar. Undersökningen föranleddes av att Kalmar energi och miljö planerade att schakta för fjärrvärme. Förundersökningen motiverades av att den be-

rörda delen av kvarteret, vid Norra Långgatan, sammanfaller med den äldre strandlinjen och området ingår i RAÄ 93, stadslager. En schaktning i detta område skulle kunna leda till att anläggningar, som t.ex. bryggor och pålar, skulle kunna komma att påträffas.

Bild 1. Undersökningsområdet markerat.

Topografi och fornlämningsmiljö

Stadsdelen Kvarnholmen anlades som en 1600-tals befästningsstad. Typiskt för staden är den pittoreska miljön med gamla stenhus, och en välplanerad och symmetrisk stadsplan där gatorna är utlagda vinkelrätt i förhållande till varandra. I stadsplanen kan man se 16-1700-tals miljön återspegla sig, bland kvarter och gatunamn som än idag berättar vilka näringsidkare som fanns var, som t.ex. kvarteret ”Kalkmakaren” eller ”Fiskaregatan”.

Det undersökta området vid kvarteret Åldermannen är beläget ca 100 m väster om Domkyrkan (fig 1). Stora delar av staden är bebyggd på utfylld mark och den ursprungliga strandlinjen gick utmed Norra Långgatan. Den ås av morän som gick längs med Storgatan har med tiden schaktats bort, då man använt materialet till

att fylla upp lägre nivåer. Dessutom användes moränmassorna till olika byggnationer, t.ex. av stadsmuren. Norra Långgatans höjd över havet ligger på ca fem meter.

På Kvarnholmen har ett drygt tjugotal arkeologiska undersökningar gjorts, men det är två som närmast berör den aktuella undersökningen. En undersökning utfördes 1988 i kvarteret Åldermannen, Norra Långgatan. Inget av antikvariskt värde påträffades (Rasch, KLM, top. ark). Den andra undersökningen utfördes 1995 i kvarteret Gesällen 25, Fiskaregatan. Vid denna undersökning framkom ett kulturlager, kullerstensläggning och raseringslager. Fynden bestod av keramik, taktegel, kakel och en kritpipa. Fynden daterade lagret till nyare tid (Pettersson, KLM, top. ark.).

Syfte, metod och källkritik

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att bedöma huruvida mer omfattande arkeologiska undersökningar erfordras i området. Schaktningen avbröts när en träkonstruktion i form av en bjälke blev synlig. Förutom denna framkom ett svart, fett kulturlagerliknande jordlager. Kulturlagret bestod av flera lager, och dessa grävdes för hand. Jorden undersöktes på ett hackbord. Medan undersökningen pågick, skedde en kontinuerlig dokumentation i form av fotografering och

ritning. Ett dendroprov togs av bjälken. Av den mängd läder m m som kom fram vid undersökningen har ett urval skickats på konservering. Urvalet gjordes på vetenskapliga och ekonomiska grunder. Det var främst skosulorna, samt trämaterialen som konserverades.

Arbetet skedde under tidspress, och vid ett tillfälle under mörkrets inbrott. Bedömningen gjordes att undersökningen var tvungen att bli klar, och att det mesta och nödvändigaste dokumenterats.

Historik

Stadsdelen Kvarnholmen grundades under mitten av 1600-talet. Innan dess bestod Kalmar av Gamla staden, slottet och malmen. Redan i slutet på 1630-talet hade en förflyttning av staden till Kvarnholmen diskuterats. Minnet av Kalmarkriget (1611-1613) var fortfarande färskt, då danskarna hade utnyttjat, bland annat, Kvarnholmen till sina trupper. Ur försvarsstrategisk synpunkt ansåg man att det nya Kalmar borde förläggas till Kvarnholmen. Detta skedde på inrådan av Axel Oxenstierna, som under denna tid styrde landet. Det var inte ovanligt att statsmakterna på 1600-talet beslutade om de svenska städernas utformning. De äldre städerna strukturerades om, samt nya anlades. Dessa renässansstäder fick olika inriktning och specialisering i sin handelsverksamhet.

Det slutgiltiga beskedet om förflyttning till Kvarnholmen kom 1647. Bara några månader efter beskedet brann Gamla staden. Det var en förödande brand som påskyndade centralmaktens ansträngningar, men på grund av olika förseningar skulle det dröja ytterligare några år innan byggnationerna på allvar kom igång. Det berodde främst på byråkratiska förhållningar, penningbrist och borgarnas tjurskallighet.

Kvarnholmens stadsplan utarbetades av generalkvartermästaren Johan Wärnschöld, och blev stadsfäst av drottning Kristina år 1651.

Tre större bränder har härjat på Kvarnholmen; den första var 1679, som började vid lilla torget och spred sig sedan över kvarteren Domprosten och Fältskären. Den följde Kaggensgatan med omgivning. På hösten 1765 var det återigen dags för en brand. Den drog fram över området mellan Larmtorget, Storgatan, Västra Sjögatan och södra vallen. Denna brand härjade också i kvarteret Åldermannen, men det byggdes snabbt upp igen. På 1800-talet var det främst den östra delen av Kvarnholmen som brann, och endast några få hus kunde räddas (Hofrén 1962, s. 18ff). Med andra ord har det skett en del förändringar genom årens lopp rörande byggnaderna i staden. Det var främst träbebyggelsen som brann. Det finns fortfarande ursprungliga 1600-tals hus kvar i några av de mest välbevarade kvarteren, men ”Åldermannen” hör inte dit, eftersom det brann 1765. Dagens bebyggelse vid kvarteret Åldermannen består av många nya byggnader.

Människor i den nya staden

I Kalmar stads historia (volym II och III) beskrivs yrken och stånd på slutet av 1600-talet och i början på 1700-talet. Det kan vara intressant att jämföra de skriftliga källorna med de arkeologiska fynd som gjordes på Norra Långgatan.

I Kalmar var det främst tre yrkesgrupper som dominerade, förutom tjänstefolket, nämligen hantverkare, skeppare och sjöfolk, samt prästerskap och skolstat. På 1700-talet var de flesta hus på Kvarnholmen byggda av trä. Gamla staden och norröver bestod av åkrar och kålgårdar. (En stor del av befolkningen bosatte sig återigen där, men detta skedde lite längre fram i tiden.)

Kalmar var en borgarstad med handel och hantverk som specialitet. Här fanns ett ca hundratal verkstäder från mitten av 1600-talet till mitten av 1700-talet. De fyra viktigaste yrkena fram till 1760 var skomakare, skräddare, tunnbindare, smeder och hattmakare (Kalmar

stads historia III, s. 46). Kalmar hade, som alla städer, zoner som markerar gränser för olika sociala, kulturella och ekonomiska grupper. I 1800-talets Lund fanns t ex en klar gräns mellan de som bodde vid torget / domkyrkan / centrum och de som bodde i stadsdelen "Nöden". I Stockholm bodde överklassen på Östermalm medan arbetarna bodde på söder.

Den inre differentieringen på Kvarnholmen har satt sina spår i det fysiska rummet genom att lämna kvar hus, kvartersnamn och arkeologiskt material, som vi nu efteråt kan försöka tyda. Till exempel bodde societeten, d.v.s. handelsmän och rikt folk, söderut mot vattnet. I öster bodde de som hade tjänst i offentliga sammanhang, t.ex. tjänstemän såsom lärare och präster, och, det var främst i de norra och västra kvarteren som hantverkarna bodde. Norr om Fiskaregatan, samt utanför stadsmuren, bodde sämre bemedlat folk (Nilzén 1984, s. 27ff).

Undersökningsresultat

Hela kulturlagret var ca 1, 20 m djupt. Lagren var till en stor del omrörda och påminde om varandra. Den långa profilen mot husen hade följande stratigrafiska uppbyggnad:

Den långa profilen mot husen

Det övre skiktet bestod av asfalt och sedan ett påfört lager beigebrunt morängrus.

Lager 1 var ca 20 cm tjockt och bestod av gråsvart mo. Detta lager var tjockast och den största delen fynd kom härifrån; smidesslagg, tegel, keramik, kakel, glas, kritpipor, järnföremål, läder och flintavslag. Dessa typer av fynd är mer eller mindre rikligt förekommande i samtliga lager. En skosula och en trähake kom också i detta lager.

Lager 2 var ca 10 cm tjockt, en aning ljusare jämfört med lager ett. Lager två bestod av grå och sandig mo. Lagret innehöll samma sorts fynd som lager ett, fastän i mindre mängd. För övrigt påträffades en fragmentarisk skosula.

Mellan kulturlager två och tre kom ett ca 2 cm tjockt brandlager.

Lager 3 var drygt 10 cm tjockt. Det var en aning mörkare än lager två, men ljusare än lager ett. Gråbrunsvart mo. I detta lager kom den största delen av lädret, d v s skosulor (tre stycken) och läderspill från (främst) skosulor,

näverfragment, ett trälock, och en knapp.

Lager 4 var mellan 5-10 cm tjockt, något ljusare än lager tre. Grå och sandig mo. Detta lager var lite märkligt. Det kom en stor mängd smidesslagg härifrån, samt en del järnföremål.

Lager 5 var ca 10 cm tjockt och bestod av grå sand- och lerblandat humuslager. I detta lager tunnades fyndmängden ut, även om de var av samma karaktär som i de övriga lagren. Kulturlagret fortsatte under schaktdjupet.

Fem mindre profiler

Förutom huvudprofilen kom fem stycken ”små”-profiler med fragment av kulturlager.

Profil 1 (garageport, Konsum):

Lager 1 bestod av asfalt.

Lager 2 var beigebrunt morängrus.

Lager 3 påminde om lager 2, fastän det var något ljusare.

Lager 4 bestod av beige gul sand.

Lager 5 var ett gråsvart, humöst kulturlager, ca 20 cm tjockt.

Lager 6 var ett grått, något mindre humöst kulturlager, ca 25 cm tjockt.

Lager 7 bestod av något humöst, gråbeigt sand-grus.

Lager 8 var ett gråsvart lager med mycket organiskt material.

Profil 2 (mitt för södra delen av ingång med portkod):

Lager 1 bestod av asfalt.

Lager 2 var beigebrunt morängrus.

Lager 3 bestod av beiggt grus.

Lager 4 var ett mörkare kulturlager, som fortsatte in under husen.

Lager 5 bestod av beigegul sand

Profil 3 (Systemet, sv hörnet):

Lager 1 bestod av asfalt.

Lager 2 var beigebrunt morängrus.

Lager 3 bestod av beigegul sand.

Lager 4 bestod av något humös, gråbrun sand.

Lager 5 bestod av beigegrå sand.

Lager 6 bestod av ett brungrått, humöst, matjordsliknande lager.

Lager 7 var ett gråsvart kulturlager.

Profil 4 (0,5 m norr om husgräns 28/30)

Lager 1 bestod av asfalt.

Lager 2 var beigebrunt morängrus.

Lager 3 bestod av beigegul sand. Delvis brunfläckad.

Lager 4 var ett brandlager, som bestod av svart humös mo. Slagg !

Lager 5 bestod av gråbrun matjordsliknande humus.

Lager 6 var beigebrun sand.

Lager 7 bestod av brungrå, sandig humus.

Profil 5 (ca tre m norr om profil 4):

Lager 1 bestod av asfalt.

Lager 2 var beigebrunt morängrus.

Lager 3 bestod av brungrå matjordsliknande humus.

Lager 4 bestod av beigegul sand. Området mellan lager 4 och 5 var omrört.

Lager 5 var ett kulturlager bestående av svartgrå humus.

Det dendroprov som togs från den påträffade bjälken skickades inte på analys.

Tolkning

Den träbjälke som påträffades kan ha utgjort gränsen till en källare. Av de undersökta lagren och av materialet i anläggningen framgår det att man har använt denna möjliga källare som avfallsgrop.

De flesta fynden stämmer väl överrens med vad som man kan förväntas hitta i ett lager från 1600-talet och framåt, t ex kritpipor, yngre rödgods, fajans och glas. Det framgår av materialet att lager ett, som var det tjockaste, frambringade flest fynd. Värt att notera är det fyndförande lagret nummer tre, som bland annat innehöll en ansenlig mängd läder. I lädermaterialet återfanns två relativt välbevarade skosulor, samt en fragmentarisk. Dessa skosulor hade klack, vilket är ett tecken på högre stånd, enligt konservator Lena Hassel. Man kan, utifrån formen på skorna, datera dem ganska exakt till början av 1700-talet.

Förutom lädret kom en del näverfragment, en knapp samt ett trälock. Det enda som återstod av knappen var en halvcirkel av trä - inga trådar eller någon metall. Enligt Lena Hassel kan inte formen allena ge någon exakt datering, utan knappen kan härröra alltifrån sekelskiftet 1600/1700-talet och framåt.

Ett lädergarveri startades 1741 av garvaren och skomakaren H.H Stuck. Garveriet brann 1765 efter att ha stått öde sedan 1754. Fyndomständigheterna är för vaga för att man ska kunna knyta ett direkt samband mellan någon speciell skomakare alternativt skinngarvare och det läderavfall som återfanns i lager tre. Av skosulorna med klack framgår det att det fanns

högre ståndspersoner i området. Dessa markerade sin rang genom att använda sådana attribut som skilde sig från ”de övriga”. Ser man till det skriftliga materialet så menar Manne Hofrén (1962) att Kvarteret Åldermannen en gång ska ha varit ett köpmannakvarter. Bland hantverkargårdarna finns Åldermannen nr 13, som från 1600-talets slut fram till 1800-talet, ska ha varit platsen för ett krukmakeri. Kvarteret ”Åldermannen” låg relativt nära kyrkan och Stortorget. Två av stadens borgmästare ska ha bott i gamla Fränckelska gården. Biskop Pehr Sjöbring ägde från 1879 och framåt ”Roosvalska gården” på Norra Långgatan 26-28 (Hofrén 1962, s 90).

I Kalmar stads historia (III) står det att: ”Det västra kvarteret profilerades av hantverk och handel, där fanns de finaste hantverksyrkena, och yrkesdifferentieringen var där som störst” (s 33).

I lager 4 fanns en del smidesslagg vilket endast visar att smidesverksamhet har förekommit i området, men inte i vilken mängd / utsträckning verksamheten hade.

Sammanfattningsvis tolkas kulturlagret på Norra Långgatan som en dumphög som representerar människors avfall från slutet av 1600-talet och en bit in på 1700-talet. Dateringen grundas på fynden och fyndkontexten. Det hade varit intressant att gå ner djupare och undersöka ”källaren”, samt områden runt denna. Troligtvis hade man då kunnat säga mer om den tidiga 1600-tals miljön på Norra Långgatan.

Referenser

Hofrén., M. 1962. Kvarnholmen I Kalmar. Utredning. Kalmar.

Nilzén., G. 1984. *Befolkning, ekonomi och politik i 1700-talets Kalmar*. Kalmar stads historia III. Från 1700-talets stad till det moderna Kalmar. Kulturnämnden i Kalmar.

Pettersson., B. 1995. Arkeologisk förundersökning på Gesällen 25. Rapport Kalmar läns museum.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 220-5442-96

Kalmar läns museums dnr: 1577/96

Projektnummer KLM: 96/47

Uppdragsgivare: Kalmar Energi AB, Lars Mårtensson, Box 822, 391 28
KALMAR

Landskap: Småland

Kommun: Kalmar

Socken: Kalmar

Fastighet: Norra Långgatan,V:a

Fornlämningsnr: 93

Ek. karta: 4G6g SV

X koordinat: 6282016,8612

Y koordinat: 1534233,4874

M ö h: Cirka 5 möh

Fältarbetstid: Oktober

Antal arbetsdagar: -

Maskintid: -

Personal: Michael Källström

Du nr: -

Fynd nr: KLM 38401

Fynd: Fynden förvaras, i väntan på fyndfördelning, i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM-nummer. Fynden finns registrerade dels i databas och dels i manuellt lappkortsystem efter socken. Alla fynd som är tillräckligt stora är signerade.

Analyser: -

Dokumentation (*=bifogas): All dokumentation förvaras på KLM. Fyndlista*, utdrag ekonomiska kartan*, ritningar*.

Inmätning: Inmätningar är genomförda med Geodimeter totalstation eller GPS. Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V.

Bilagor

Bilaga 1. Fyndlista

Bilaga 2. Ritning 1

Bilaga 3. Ritning 2

Bilaga 4. Ritning 3

Bilaga 1. Fyndlista

Fyndlista

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
1	1	Slagg	Järnslag	Smidesslag	23	740,00	
2	1	Lera	Tegel	B II	25	1145,00	
3	1	Lera	Kritpipa	Pipfragment	1	5,50	
4	1	Lera	Kritpipa	Pipfragment	1	3,30	Pipen har streckdekor.
5	1	Järn	Spik		1	6,70	
6	1	Keramik	Fat	B II: y	2	50,90	De två bitarna av rött gods har suttit ihop. Glasyren är klar och har lagts på ett lager piplera. Dekoren utgörs av vita slingor i vågmönster samt gröna "fjäderliknande" mönster. Den gröna färgen är troligtvis kopparoxid.
7	1	Keramik		B II	1	9,90	Skärvan har mynning och hals. Rött gods. Klar glasyr på insidan. Svartbränd på utsidan med en liten glasyrfläck. Fåror vid mynningskanten.
8	1	Keramik		B II	1	3,60	Klar glasyr på insidan av rödgodset.
9	1	Keramik	Kärl	B II: y	1	11,00	Mynningsbit med lite av hals. Markerad mynning med fåror. Rödgodset är täckt av en klar glasyr. Utsidan är oglaserad.
10	1	Keramik	Kärl	B II: y	2	13,10	Mynningsbit med lite av hals, samt en skärva, av rödgods. Mynningsbiten har fåror. Båda bitarna har brun glasyr på insidan.
11	1	Keramik		B II: y	1	2,20	Rödgods. Insidan är dekorerad med tre stycken (ca 3 mm breda) ränder av piplera varvat med brun färg, vilket bidrar till ett mönster av vita och bruna ränder. Klar glasyr.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
12	1	Keramik		B II: y	1	12,90	Mynningsbit av rödgods som är dekorerad, både på in- och utsidan, med ett lager piplera. Grön blyglasyr.
13	1	Keramik		B II	1	2,70	Mynningskärl av rödgods med grön glasyr. Starkt eldpåverkad.
14	1	Keramik	Kanna	B II: y	1	29,40	Rödgodsskärvan har en klar glasyr på insidan samt delvis på utsidan. Har en utstickande mynningsrand på utsidan, eventuellt avbruten vid hånkeln. Samma som nr 38. Kanna ?
15	1	Keramik		Fajans	1	4,70	Insidans dekor är blå och vit, medan utsidan är helt vit.
16	1	Keramik		Fajans	1	4,00	
17	1	Keramik		Fajans	1	1,60	Skärvens insida är vitmålad, medan utsidan är målad med bruna ränder.
18	1	Glas		Fönsterglas	7	4,10	Sex av glasfragmenten har grön färg. Ett är brunt.
19	1	Sydskandinavisk flinta	Avslag		1	2,90	
20	1	Keramik	Kakel	B II: y		0,00	Vänstra hörnet av rumpkakel av rödgods. Bladmotiv. Svart glasyr.
21	1	Keramik	Kakel	B II: y	2	29,40	Två fragment av kakel av rödgods. Svart glasyr.
22	2	Slagg	Järnslag	Smideslag	3	8,10	
23	2	Lera	Tegel	BII	16	23,00	Små fragment.
24	2	Lera	Kritpipa	Pipskaft + pipfragment	6	12,80	Sex fragmentariska bitar, varav de tunnaste har en tjocklek på 6 mm och den största en tjocklek på 16 mm. Ett av fragmenten har varit ett pipskaft. Samtliga saknar dekor.
25	2	Glas	Fönsterglas		4	3,00	Samtliga skärvor har ljusgrön färg.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
26	2	Flinta	Avslag	Sydsandinavisk	2	9,70	
27	2	Keramik		C II	1	0,30	En liten stengodsskärv. Gråbrun.
28	2	Keramik		B II	2	26,00	Två oglaserade rödgodsskärvor. Den större biten har tre / fyra fåror på yttre sidan.
29	2	Keramik	Kärl	B II: y	1	10,40	Rödgods med en lätt eldpåverkad ytersida. Brunglaserad innersida. Lite lätt delad / vikt (skaft eller hänkel?).
30	2	Keramik	Kärl	B II	1	4,20	Eldpåverkat rödgods. Tre fåror vid mynningen.
31	2	Keramik		B II: y	1	4,00	Rödgodsskärvans ytersida har ett lager piplera och är grönmålad. In -och utvärtas täckt med klar glasyr. En fåra syns på utsidan.
32	2	Keramik		Fajans	1	2,40	
33	3	Slagg	Järnslag	Smidesslag	8	294,50	
34	3	Lera	Tegel	B II	4	10,50	Småfragment.
35	3	Lera	Kritpipa	Pipfragment	2	3,50	Två stycken fragment, varav den ena är lite tjockare. Odekorerade.
36	3	Järn	Spik		1	9,70	
37	3	Glas		Fönsterglas	3	1,70	Tre stycken gröna glasfragment.
38	3	Keramik	Kanna	B II: y	3	103,70	Rött gods, klar glasyr på insidan och på mynningsranden. Vid mynningen har leran "vikits över". Utsidan är övrigt oglaserad och sotig / eldpåverkad. Snås. Myd 180 mm. Samma som nr 14. Kanna ? OBS! Bottenbiten! Inte säkert att den hör ihop med mynningsbiten. För övrigt stämmer samma beskrivning som ovan in på den.
39	3	Keramik		B II	3	9,60	Tre stycken små fragment av rött gods. Sotiga på utsidan.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
40	3	Keramik		B II: y	1	3,20	Rödgodsskärva som engoberats. Mönstret utgörs av två lite tunnare (ca 3 mm) och en (ca 10 mm) tjockare rand av piplera. Dessa motsvaras av fyra i just beigea ränder. Klar glasyr.
41	3	Keramik		B II: y	1	1,40	En liten skärva av rödgods. Brunglaserad på insidan. Två fåror på utsidan, som annars är oglaserad.
42	3	Keramik		B II	1	1,70	Liten skärva av rödgods. Insidan har grön blyglasyr. Utsidan har en fåra och lite grön glasyr.
43	3	Keramik		B II: y	1	0,90	En liten rödgodsskärva med två (ca 3 mm) ränder av piplera. Klar glasyr. Oglaserad utsida.
44	3	Keramik		B II	1	1,20	En liten skärva vit-gråaktigt, poröst gods. Troligtvis rödgods. Ena sidan har en brun färg, medan den andra är gulare i tonen. Klar glasyr.
45	3	Keramik		B II	3	2,00	Tre stycken rödgodsskärvor, vilka har brungrön glasyr med gula stänk i, på ena sidan. Andra sidan oglaserad.
46	3	Keramik		B II	1	11,60	Rödgodset har en fläck klar glasyr på utsidan. Insidan består av ett tjockt lager (3 mm) marmorliknande material. Sintrad glasyr ? Genom materialet kan man se färgskiftningar i form av bruna ränder.
47	4	Slagg	Jämslagg	Smidesslagg	52	2217,00	
48	4	Lera	Tegel	B II	17	538,80	
49	4	Järn	Spik		1	6,60	
50	4	Järn	Jämföremål		1	37,40	En vikt ?
51	4	Järn	Jämföremål		1	34,80	
52	4	Järn	Jämfragment		1	10,80	
53	4	Järn	Jämföremål		1	6,30	

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
54	4	Järn	Järmbeslag		1	17,40	Vid första anblicken ser det ut att vara ett dörr -eller kistbeslag. Ena änden är rektangulär och är smidd i 90° vinkel mot själva beslaget, som i sin tur har en "förhöjning" på mitten (ser ut som ett litet moln). Den andra änden smalnar sedan av till (närmast) en spets.
55	4	Järn	Järnföremål		1	6,50	
56	4	Glas		Fönsterglas	5	3,10	Fem stycken fragment av grönt glas.
57	4	Sydsandinavisk flinta	Avslag		1	3,10	
58	4	Keramik		B II: y	1	13,00	Rödgoods. Klar glasyr på insidan. Tre glasyrfläckar på utsidan, som annars är sotig.
59	4	Keramik	Hänkel	B II	1	8,70	Rödgoodsbit av en hänkel med klar glasyr.
60	4	Keramik		B II: y	1	2,80	En bit rödgoods med tre ränder av piplera (ca 5 mm breda). Klar glasyr. Denna kombination bildar ett brun- och vitrandigt mönster.
61	4	Keramik		B II: y	1	3,30	Rödgoodskärva med en vågrand av piplera. Klar glasyr.
62	4	Keramik		B II: y	1	6,60	Rödgoods. Mönster påminner om nr 60 (med två 5 mms breda ränder), men den har en liten grön fläck också.
63	4	Keramik		B II	1	2,60	Grått poröst rödgoods med gul-grön blyglasyr på båda sidor.
64	4	Keramik		B II	1	6,60	Rödgoods med klar glasyr.
65	4	Keramik		B II	1	3,20	Rödgoods vars utsida är rödgrå (målad eller eldpåverkad ?) med en smal rand klar glasyr kvar längs med ena kanten.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
66	4	Keramik		B II	3	3,40	Tre bitar rödgods, vilka är glaserade på ena sidan. Färgen är brungrön med gula stänk (jämför med nr 45).
67	4	Keramik		B II: y	1	1,80	B-gods. Gråvitt. Grönfärgad insida. Brun utsida, med lite streckmönster. Klar glasyr.
68	4	Keramik		Fajans	1	2,60	Helt vitmålad på ena sidan. På andra syns tre stycken blåmålade blad på vit bakgrund.
69	4	Keramik		Fajans	1	1,80	Fajansbiten är vitmålad på insidan, blåmålad vid mynningsranden och vit - och blåmålad på utsidan.
70	4	Keramik		Fajans	1	5,40	Mynningsbit av fajans. Insidan är gråblå till färgen och utsidan är vit -och blåmålad.
71	1	Slagg	Jämsslagg		30	563,90	
72	1	Lera	Tegel	B II	16	1123,50	
73	1	Lera	Kritpipa	Pipskaft och pipfragment	7	33,60	Sju stycken pipfragment, varav två är dekorerade och två är pipskaft. Den ena pipan är ca 4,3 cm lång och 1 cm tjock. Den är väldigt fläckad av jord / avfall. Den har fem tvärgående snöroringar och en rand bestående av punkter. Den andra pipan är ca 3,7 cm lång och 1 cm tjock. Längst upp har den en punktoring, därpå två rader av snöroring och slutligen en rand av punkter med nedåtriktade trianglar. Det ena pipskaftet är 3,5 cm långt och ca 1,5 cm tjockt. Den är lätt figur-formad och har en ganska tydlig stämpel. Det andra är ca 2,2 cm långt och ca 1,4 cm tjockt. Rakare och smäckrare i formen än det första. Har en tydlig stämpel.
74	1	Järn	Spik		1	10,30	Korroderad.
75	1	Järn	Nit		1	22,40	

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
76	1	Glas		Fönsterglas	2	1,10	Två glasskärvor, varav det ena är brunt och det andra är grönt.
77	1	Keramik		B II	1	18,10	En bit rödgods med rostfläckar.
78	1	Keramik		B II	1	10,60	En relativt tjock skärva (drygt en cm) av rödgods. Troligtvis har den varit glaserad eftersom det finns lite rester av glans kvar på ena sidan.
79	1	Keramik		B II	4	9,00	Fyra skärvor rödgods. Oglaserade.
80	1	Keramik		B-gods	1	21,00	Finmagrat B-gods med bottenrand. Oglaserad. Eventuellt B I: y, d v s "yngre svartgods".
81	1	Keramik		B II	1	8,40	Rödgods med tumavtryck. Oglaserad. Grå-lila och sotig utsida.
82	1	Keramik		B II	1	2,50	En skärva rödgods. Klar glasyr på insidan. Utsidan är oglaserad, (men har troligtvis varit en gång i tiden), gråaktig och lite sotig och har tre fåror.
83	1	Keramik		B II	1	1,10	En liten skärva rödgods med klar glasyr på insidan och oglaserad utsida. Två tunna fåror syns.
84	1	Keramik		B II: y	1	19,70	Rödgods med antydning till skaft. Engoberad med piplera. Insidan har grön blyglasyr och utsidan har klar glasyr.
85	1	Keramik	Rörskaft	B II: y	1	42,60	Rörskaft av rödgods med tillhörande bukdel av kärlet / grytan. Trefotsgröta (?). Ihåligt. Klar glasyr på insidan av bukdel. Några få stänk av klar glasyr på själva skaftet, vars ände har dekor bestående av knopp och krans. Datering till 1500 / 1600-tal (Dahlbäck, G 1982, 1983, s 200).
86	1	Keramik	Kakel	B II: y	2	5,50	Två små kakel-bitar av rödgods. Svartglaserade. (Jämför med nr 20). Datering till 1600-tal (Karlsson W, 1951, s 140).
87	1	Flinta	Avslag		1	0,70	

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
88	2	Keramik	Tegel	B II	6	133,40	
89	2	Glas		Fönsterglas	4	4,20	Fyra skärvor glas, varav tre är gröna och en är vit.
90	2	Keramik		B II: y	1	10,40	Rödgodsskärva till, troligtvis, ett fat. Klar glasyr. Utsidan oglaserad.
91	2	Keramik		B II	1	4,00	Rödgoods. Oglaserad på insidan. På utsidan syns en grå-lila-brun beläggning. Kommer den av någon slags engobering eller av glasyren, som funnits där ? (se tidigare fynd). Annars klar glasyr.
92	2	Keramik	Trefotsgryta	B II: y	1	39,50	En bit av botten och början på ett ben till en trefotsgryta av rödgods. Insidan är brunglaserad. (Jämför med andra brunglaserade bitar). Utsidan är oglaserad och sotig.
93	2	Keramik	Ben till trefotsgryta	B II: y	1	15,00	Ben till trefotsgryta av rödgods. Oglaserad och lätt eldpåverkad. Trolig datering till 1600-tal p g a fyndomständigheterna.
94	1	Slagg	Järnslag		28	487,80	
95	1	Keramik	Tegel	B II	18	1032,90	
96	1	Lera	Kritpipa	Fragment av kritpipor	4	2,20	Fyra fragment av kritpipor. Odekorerade.
97	1	Järn	Spik		1		
98	1	Keramik		B II: y	1	33,70	En bit rödgods med tydlig markerad mynningskant (drygt 2 cm). Brunglaserad på insidan och oglaserad på utsidan.
99	1	Keramik		B II: y	1	1,40	En rödgodsskärva som är glaserad med rödbrun glasyr på insidan och med klar glasyr på utsidan. Har en tunn fåra på utsidan.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
100	1	Keramik		B II: y	2	13,30	Två bitar rödgods, vilka har målats med piplera i form av (ca 3-5 mm breda) ränder. Den större skärvan har sex vita och fem bruna ränder. Den lilla skärvan har en vit rand. Troligtvis har man sedan glaserat med en klar glasyr, vilken nu har fått en grå / silverskimmerande beläggning (p g a föreningar och tidens tand). Utsidorna oglaserade.
101	1	Keramik		B II	1	6,10	En mynningsbit av rödgods. Ett tumavtryck syns på mynningsrandens utsida. Engoberad på både in- och utsida. Ovanpå det ett lager ljusgrön blyglasyr. Dekor på utsidan i form av två slingor; en mörkgrön blyglasyr och en gulbrun glasyr.
102	1	Keramik		B II	1	1,90	Rödgods som har klar glasyr på ena sidan.
103	1	Keramik		B II: y	1	1,10	En liten skärva rödgods med ena sidan engoberad med en ca 10 mm bred piplerstrand, och klar glasyr. Andra sidan oglaserad.
104	1	Keramik	Hank	B II	1	5,30	Fragment av hånkel i rödgods. Brunmålad med klar glasyr.
105	1	Keramik		C II	2	21,00	Två stycken stengodsskärvor. Ljusgrå med brun glasyr på utsidan så att de får ett "leopardfärgat" mönster.
106	1	Keramik		Fajans	1	5,60	Fajans. Insidan lite lätt gråvit med blåa mönster. Utsidan grå-blå vit.
107	2	Keramik	Tegel	B II	7	250,20	
108	2	Järn	Järnslag	Smideslag	1	20,90	
109	2	Järn	Spik		1	10,10	Spiken är böjd.
110	2	Keramik		B II: y	1	5,50	Rödgods med klar glasyr på insidan. Oglaserad på utsidan, vilken har två fåror.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
111	2	Keramik	Skål	B II: y	1	41,10	En mynningsrand av , troligtvis, en skål i rödgods. Engoberad med piplera samt grön blyglasyr på insidan. Utsidan har grön glasyr. I övrigt är utsidan rikligt dekorerad med fåror och med snedställda avtryck. Mynningsranden har ett öra som är rullad och har blivit fäst vid mynningen genom ett tryck med tummen. Man kan tydligt se tumavtrycket.
112	3	Slagg	Järnslag	Smidesslag	2	11,70	
113	3	Keramik	Tegel	B II	1	2,70	
114	3	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	1	2,30	Fragmentarisk kritpipa med stämpelornamentik
115	3	Glas	Fönsterglas	Fönsterglas	1	1,10	En skärva av grönt glas.
116	3	Sydskandinavisk flinta	Avslag		1	4,60	
117	3	Keramik	Skål	B II	1	2,40	En liten skärva rödgods, brunmålad och med spår av klar glasyr på ena sidan. Den andra sidan är oglaserad och har två fåror.
118	3	Keramik		B II	1	42,60	En relativt tjock (ca 1,2 cm) bottenbit av rödgods. Oglaserad. Två tydliga fåror på utsidan.
119	1	Keramik	Tegel	B II	2	140,00	
120	1	Keramik		Fajans	1	14,00	En fajansbit vars insida är vit med både ljus -och mörkblå blomdekor. Utsidan är vit.
121	1	Keramik	Kakel (?)	B II: y	1	24,70	En ca 1,5 - 2 cm tjock rödgodsbit. Grovmagrad. Ena sidan svartglaserad. Kakel ?
122	5	Slagg	Järnslag	Smidesslag	4	113,00	
123	5	Keramik	Tegel	B II	2	7,00	
124	5	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	1	2,20	En odecorerad kritpipsbit.
125	5	Järn	Järnten		1	3,20	

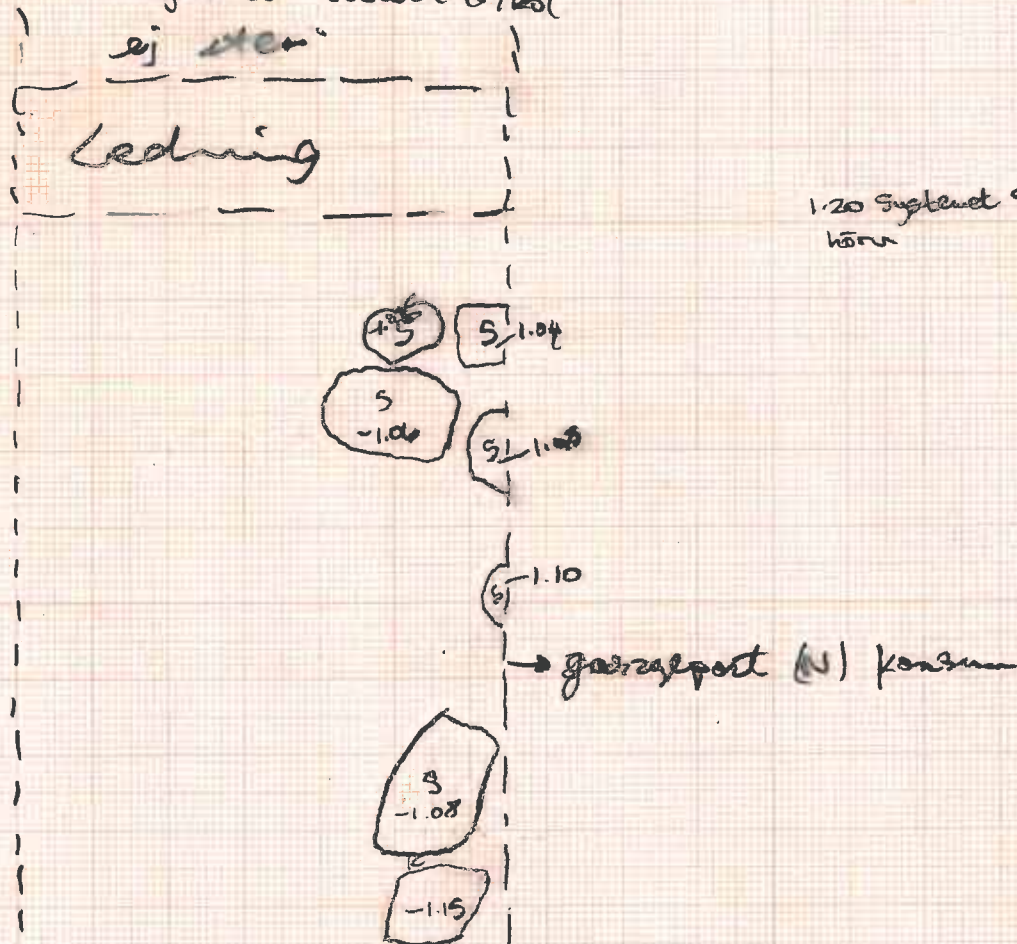
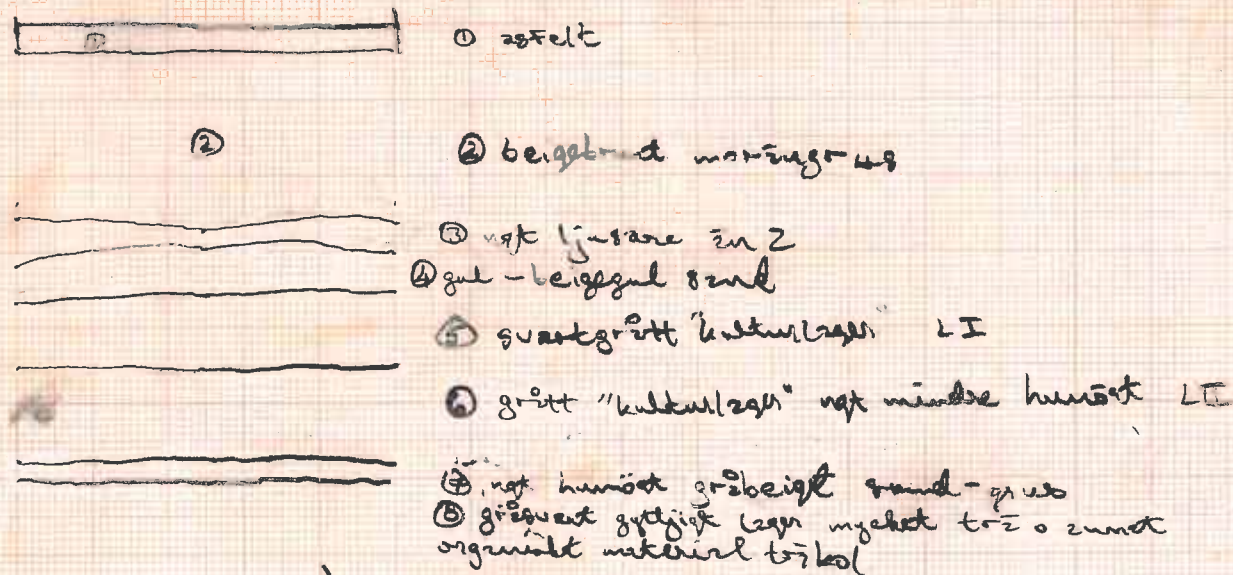
Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
126	5	Sydskandinavisk flinta	Avslag		1	1,70	
127	5	Keramik		B II: y	1	9,80	En bit rödgods med klar glasyr på båda sidor.
128	5	Keramik		B II: y	2	3,20	Två skärvor rödgods (som är gul-vitt till färgen). Ena sidan är gul och andra är grön. Klar glasyr.
129	5	Keramik	Kakel (?)		1	11,00	Rödgods med svart glasyr. Kakel ?
130	4	Slagg	Järmslagg		11	622,00	Fynd från andra dagens grävning, d v s torsdagen 1996-10-10. Gäller fyndnummer 130 - 160.
131	4	Keramik	Tegel	B II	9	325,00	
132	1	Keramik	Tegel	B II	1	6,30	
133	1	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	2	11,80	Två kritpipor. Den ena väldigt fragmentarisk och odekorerad. Den andra relativt väl bibehållen med en längd på nästan 9 cm. Den har stämpelekor på två ställen.
134	1	Järn	Spik		1	5,70	En böjd spik.
135	2	Lera	Tegel	B II	1	67,40	Tegeklump med lite glans - sintrat material eller glasyr ? Om det är glasyr skulle det kunna vara ett kakelfragment, men det är för otydligt för att med säkerhet avgöras.
136	2	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	1	3,00	Kritpipsfragment. Odekorerad.
137	3	Slagg	Järmslagg	Smidesslagg	47	1861,30	OBS! Sammanblandning med ruta 2 och 3. Mängden slagg övervägde dock från ruta två (två påsar med slagg till skillnad från en påse med slagg från ruta tre). Alltihop kom från samma lager. Slaggklumparna innehåller mycket kol.
138	3	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment + skaff	3	3,10	Tre kritpipsfragment, varav en holk med en stämpel.
139	3	Keramik		B II	1	0,50	En liten skärva rödgods med klar glasyr på båda sidor.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
140	3	Keramik		B II	1	1,10	Rödgoods med grön glasyr på båda sidor. Den ena sidan är slät och mörkt grön, den andra sidan har en ljusare grön färg, klar glasyr samt dekor i form av en fåra och ristningar (stämpeldecor).
141	3	Keramik		B II	1	2,20	Rödgoods. Insidan har brun glasyr. Utsidan oglaserad och svagt sotig.
142	3	Sydskandinavisk flinta	Avslag + Övrigt slagen		2	2,70	Ett avslag och ett övrigt slagen - båda av sydskandinavisk flinta.
143	3	Lera	Tegel		18	67,00	
144	3	Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	2	2,20	Två kritpipsfragment, varav ett är ett pipskaft. Odekorerade.
145	3	Glas		Fönsterglas	2	1,80	Två skärvor av grönt glas. Odekorerade.
146	3	Keramik		B II: y	1	5,50	En mynningsbit av rödgoods med klar glasyr.
147		Slagg	Järnslag	Smidesslag	4	88,00	
148		Lera	Tegel		9	275,40	
149		Lera	Kritpipa	Kritpipsfragment	9	28,50	Fragmentariska kritpipor av varierande längd och tjocklek. Odekorerade.
150		Glas			1	0,60	En grön glasskärva som är dekorerad med "ristningar" (snirkelmönster).
151		Keramik		B II: y	1	12,20	Rödgoods med markerad kant och klar glasyr på utsidan.
152		Keramik		B II	1	9,20	En skärva rödgoods med klar glasyr på insidan. Oglaserad, sotig utsida med ca tre stycken tunna fåror.
153		Keramik		B II: y	1	5,70	En rödgoodsskärva med klar glasyr på båda sidor.

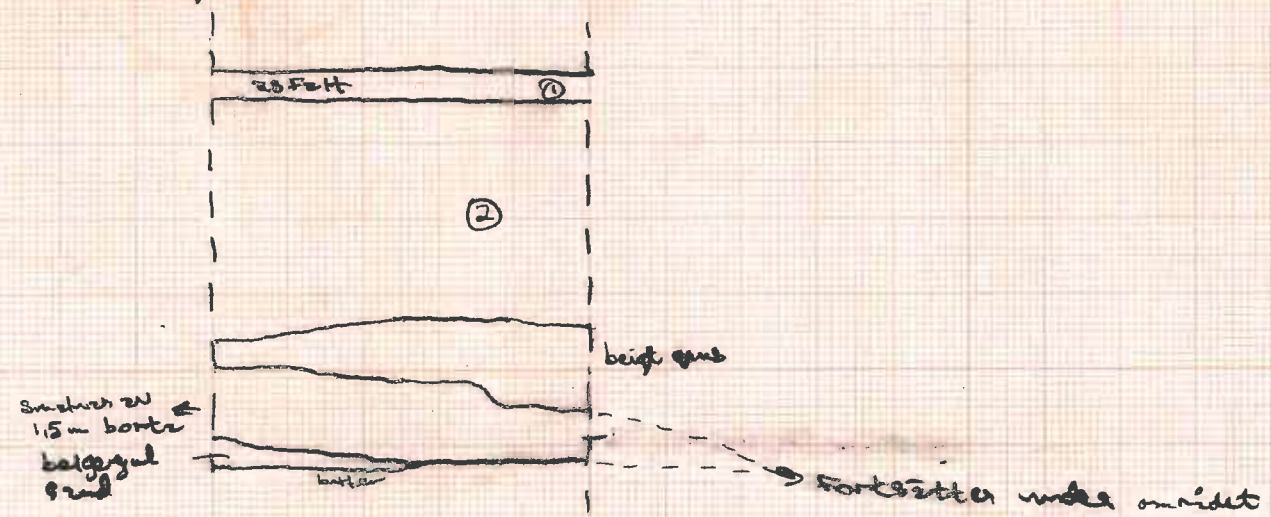
Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
154		Keramik		B II: y	1	6,00	Röd gods. Engoberad på insidan med piplera, som bildar fem (3 - 5 mm breda) ränder. Klar glasyr. Man kan också skönja en gul fläck och biten har säkert haft mer dekor. Utsidan oglaserad och sotig.
155		Keramik		B II	1	1,60	En rödgodsskärva. Brunglaserad på ena sidan. Oglaserad på andra.
156		Keramik		C II	1	1,50	En stengodsskärva. Gråvitt gods. Klar glasyr på insidan. Mörkblå och vitglasyr på utsidan. Datering till ca slutet av 1600-talet (Billberg 1987, s 68ff samt Dahlbäck 1983, s 396ff).
157		Keramik		Fajans	1	4,20	Vitmålad mynningsbit av fajans.
158		Keramik		Fajans	1	3,90	Vitmålad mynningsbit av fajans.
159		Keramik		Fajans	1	1,50	En liten skärva av fajans. Ena sidan vitmålad och den andra sidan är vit -och blå.
160		Lera		Kakel	1	8,00	Kakel av rödgods. Insidan har tumavtryck (lite inåtryckt) och är oglaserad. Kanten har en slät, slipad yta. Utsidan har ett mönster och är dekorerad med engobe, grön blyglasyr. Troligtvis har mönstret gjorts i en träform.
161	1	Läder	Skosula		1		
162	1	Läder	Läderfragment		25	15,20	Läderfragment från, mestadels, skor. På en del bitar finns hålsömmen kvar. Mycket av materialet är dock odefinierbart. Tjockleken på bitarna varierar från 1mm till 5 mm.
163	1	Trä	Trähake		1		
164	2	Läder	Läderfragment		23	15,70	Laäderfragment från skosulor; skosnören, en bit av en klack, bitar med hålsöm och odefinierbara bitar. Tjockleken varierar från 1mm till 8 mm.
165	3	Läder	läderfragment		45	42,60	Samma som övriga från ruta 1. Dock lite större bitar.

Fnr	Stick	Material	Sakord	Typ	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
166	4	Läder	Läderfragment		40	27,90	Som övriga fragment från ruta 1.
167	5	Läder	Läderfragment		5	6,10	Som övriga fragment från ruta 1.
168	1	Läder	Läderfragment		20	14,90	Läderfragmenten påminner om dem i ruta 1.
169	2	Läder	Skosula		1		Fragmentarisk
170	2	Läder +hårstrå	Läderfragment		3		
171	3	Läder	Skosula	Skosula med klack	1		
172	3	Läder	Skosula	Skosula med klack	1		
173	3	Läder	Skosula	Med klack ?	1		Fragmentarisk.
174	3	Läder	Läderfragment		30	51,50	Läderfragmenten påminner om de från ruta 1 med ett undantag: vid en läderbit sitter ett järnfragment kvar. Det är ca 80 mm långt. Tjockleken varierar mellan 5 och 10 mm. Järnfragmentet är kraftigt korroderat. Bland anna har den en blåaktig utfällning. Lite av lädret har också denna blåa färg.
175	3	Trä	Trälöck (?)		1		
176	3	Trä	Knapp		1		
177	1	Läder	Läderfragment		12	15,90	
178	2	Läder	Läderfragment	Skosulefragment	4	3,50	Läderfragment med hälsömmar.
179	3	Läder	Läderfragment		3	7,10	En läderbit ser ut som en mini-läderslips.
180		Läder	Läderfragment		1	1,60	

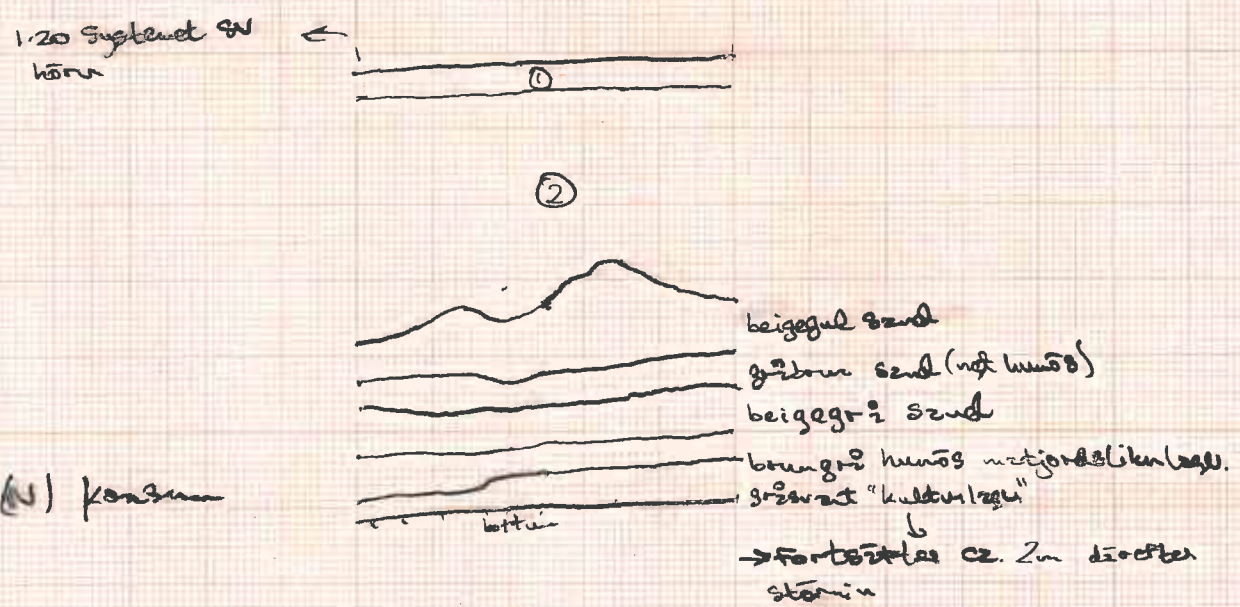
Profil 1 → 2.00 m tjock gärselport Konsur

profil 2 (mitt i S del av ingång m. portluck)

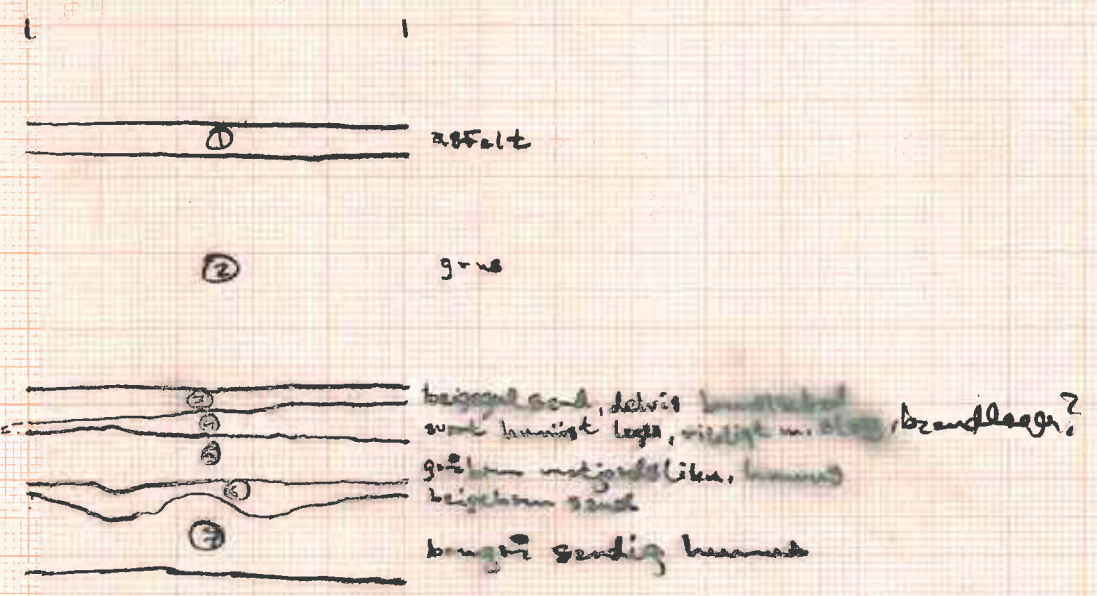

profil 3

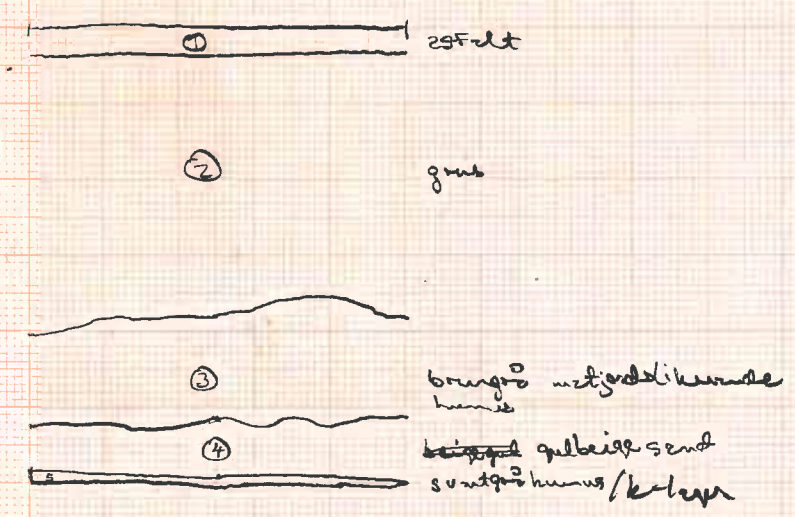
Bilaga 2. Ritning 1: Profil 1, 2 och 3

profil 4 0,5 m N om husgräns 28/30.

13m "N" om profil 4 kommer nytt kulturlager
svartaktig jordstomme humus, precis Fransschaktet
i 3 m, däröver ligger 20 galbeige sand, rödgoda.

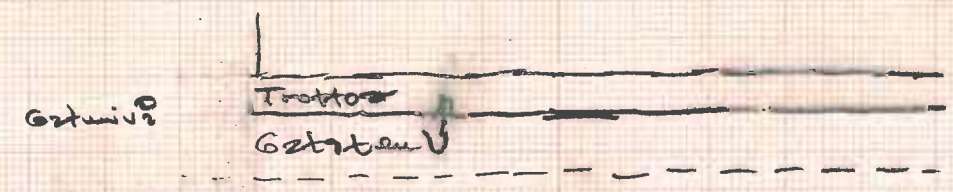
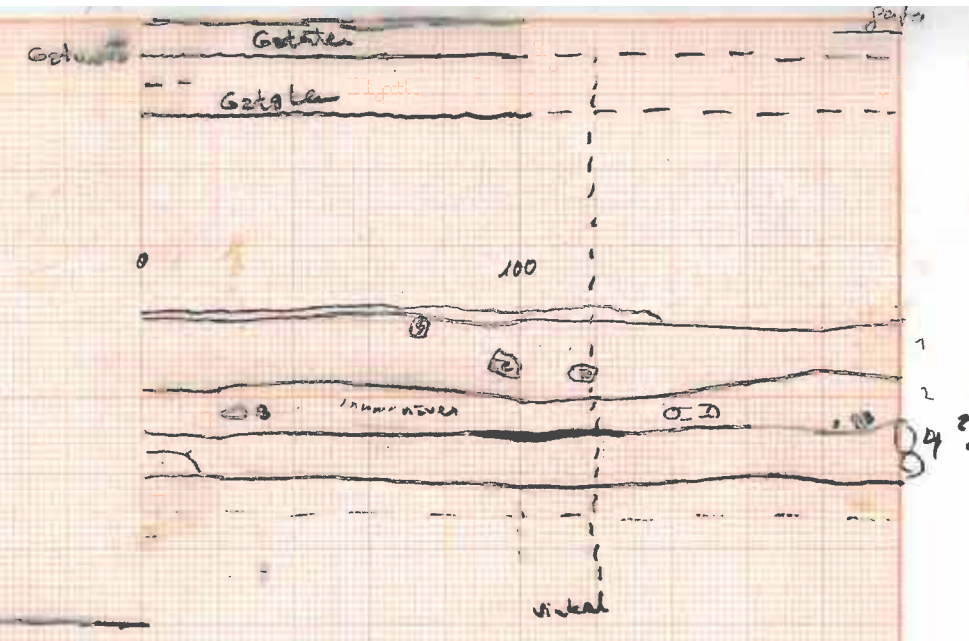
profil 5

Området mellan P4/5 omröjt

- ④ sandig moig (mycket träd och läder) svart
- ③ lik sandigare svart
- ① fast lerig lager svart

0.80! Rikt i mörker

Gjälken 24 x 11 cm
 (utan 24 0 ca. 15°)

- Lager I: Gråbrun sandigblandad lerz
- Lager II: Gråsvart k-lager, rikligt med tr., ben, näver.
- Lager III: Gråsvart k-lager, rikligt med tr., ben, näver, mycket ljusare än Lager I.
- Lager IV: Mjukt ljusare än 3., sandigt v.s.
- Lager V: Grå sand- och lerblandad humus/k-lager.

Bilaga 4. Ritning 3.

8.10.96
 CJK

Nora Långsäter
 1:20
 prof. 6

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se